

отырып, латын әліпбиіне көшуге атсалысамын. Ел ертеңі саналатын біздерге артылып отырған жүктің жауапкершілігін сезінгім келеді. Ақыл жастан ешкімнің таласы жоқ. Бой жарыстыратын емес, ой жарыстыратын заманда жастық жалыныммен өмірге деген құштарлығымды білім беру жолында сарп етпекпін.

Бүгінде жастар қоғамның қозғаушы күші ретінде озық идеялармен қаруланып, еліміздің дамып, өркендеуіне лайықты үлес қосып келеді. Болашақта ел тізгінін ұстайтын, еліміздің әлемдік деңгейдегі бәсекеге қабілетті, экономикасы дамыған, өркениет көшінен лайық орын алатын, еліміздің қарқынды дамуына өзіндік үлес қосатын қоғамның негізгі белсенді күші жастар болса, сол жас мамандарға рухани күш – қуат беріп, ынталандыратын да осындай іс-шаралар екені даусыз. Сөз соңында:

Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты,
Қырандай күшті қанатты
Мен жастарға сенемін,-

деп Мағжан ақын жырлағандай, киелі өлкенің жас перзенттері осал болмайтынына, Мәңгілік елдің мәуелі жемістерін өсіруде табысты еңбек ететіндеріне, тәуелсіздігіміздің тірегі жас ұрпақты терең біліммен қаруландыра алатынына ұстаздар екеніне сенім білдіреді! [11, 15 б].

Сонымен қатар өзіме ерекше ынтызарлықпен қабылдаған жаңалығым, волонтерлықпен айналысатын студенттердің шәкірт ақысын 30 пайызға көтеруі. Меніңше, өте қажетті бастама болды. Жастардың өмірден өз орнын тауып, кірпіш болып қалануы олардың әлеуметіне байланысты. Қоғамдық жұмысқа араласып, ерікті ретінде қоғам игілігі үшін көп ізгі амалдарға барған жан ең алдымен елге жанашыр жан.

Туған жерге деген сүйіспеншілік туған елге, Қазақстанға деген патриоттық сезімге ұласады. Өскелең ұрпақ бойына елжандылық пен қазақстандық патриотизмді сіңіру, адами құндылықтарды бойға тарату, сананы жаңғырту арқылы әлем таныған азамат және азаматша тәрбиелеу, жеке тұлға қалыптастыру әр педагог үшін басты міндет.

Болашақ бастауыш сынып мұғалімі ретінде оқу-тәрбие үдерісінде, әр сабақ сайын ұрпақ жадында қалар ұлағатты тәрбие беріп, жас ұрпақты елін, жерін сүйетін нағыз патриоттық етіп тәрбиелеуге ат салысамын.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. «Жастар-еліміздің қазіргі әлемдегі бәсекеге қабілеттілігінің негізгі факторы» Егемен Қазақстан 23 қаңтар. 2019 ж
2. Қазақ совет энциклопедиясы. - Алматы: Қазақстан, 1973. 2 т. - 1686
3. Большая советская энциклопедия. – М., 1975. Т.19. - С.282.
4. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі. Т 7. - Алматы: Ғылым, 1983. - 639б.
5. Бержанов Қ., Мусин С. Педагогика тарихы. - Алматы : Мектеп, 1984. - 255б.
6. Назарбаев Н.Ә. Қазақстанның болашағы қоғамдық идеялық бірлігінде. - Алматы: Қазақстан, 1993. - 33б
7. Бабанский Ю.К. Педагогика. – М.: Просвещение, 1983.
8. Рахатжан РИЙГАН/ «Мен жастарға сенемін!»/ORTAIYG GAZAGSTAN/ 5 Ақпан, 2019жыл /
9. Назерке Саниязова/Сырда жастарды қолдаудың жарқын үлгісі бар/Сыр бойы/26 Қаңтар, 2019 жыл/3 б/
10. Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың «Президенттің бес бастамасы» атты халыққа үндеуі/ Егемен қазақстан/ 5 наурыз 2018/
10. Айтбаева Шолпан /Мәңгілік ел тірегі жастар/Қазақстан мектебі /1 Қаңтар, 2018 жыл/ 31 б

Тұрысбекова С.Қ., Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті, шет тілдер факультеті, МИЯ-53eng тобы, магистрант.

(Ғылыми жетекші – *PhD*, шетел тілдік даярлау теориясы мен әдістемесі кафедрасы доценті Саржанова Ф.Б.)

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ БОЛАШАҚ ШЕТЕЛ ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ АҚПАРАТТЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫ МЕН КӘСІБИ ДАМУЫ

Цифрлық технологиялар – ақпарат ағынын басқарудың ең тиімді жолы. Ол тұтынушы үшін ең алдымен кең көлемдегі түрлі ақпарат көздеріне шектеусіз қол жеткізу мүмкіндігі деген сөз. Цифрлық технологиялар ірі көлемдегі ақпараттарды арнайы құрылғыларда сақтауға, тасымалдау мен көшіруге

мүмкіндік береді. Цифрлық технологиялар арқылы адамдардың бір-бірімен қарым-қатынасы, білім алуы, жұмыс істеуі жаңғыртылды десек қателеспейміз.

XXI ғасырдың жаңа технологиялық және мәдени ортасы келесідей жаңа міндеттерді алға қояды: «АКТ (ақпараттық-коммуникациялық технология) саласындағы революциямен бір деңгейде болу үшін және жақын арада ғылыми-техникалық өрлеу екіпінінің соңынан еру үшін білім және оқу жүйесін түпкілікті қайта қарап шығу керек. Бізге жұмыс пен бос уақыттың арасындағы бұрынғы байланыстың орнына, жұмыс пен оқудың арасындағы өзара байланыстың жаңа жолдарын қарастыру керек, осы байланыстар адамға біліктілік пен құзіреттілікті дамыту мүмкіндігін береді, бұл екеуі өз кезегінде біліктілік талаптарының үздіксіз дамуымен қатар жүреді, ал бұл талаптардың ажырамас бөлігі АКТ пайдалану болып табылады».

Ақпараттық қоғам ақпаратты өңдеу мен алудың жаңа әдістерін талап етеді, бұл әдістер ұжымдық ақыл-оймен және коммуникациялық қоғаммен, сонымен қатар технология мен коммуникацияның өзара байланысы нәтижесінде пайда болатын жаңа тілдер көмегімен құрылады.

Ақпараттық қоғамда білім беру жүйесі мен құндылықтар жүйесін қайта ұйымдастыруды ынталандыратын негізгі факторлар: ғылыми-техникалық өнімнің желілік экономикасы, жаһандану және үздіксіз қозғалысы болып табылады. Білім беру реформасына бағытталған тұлға эталоны космополит болып табылады, оған шыдамдылық және диалогқа дайындылық, инновацияға, шығармашылыққа, өзгерістерге бейімделуге қабілеттілік тән, ол ынтымақтастықты жүзеге асыра алады және әлемнің мәдени түрленуіне жағымды қарайды. Белсенді кәсіби қызмет көрсету кезеңі ғасырымыздың басына келетін, желілік буынның бұл өкілдері аренаға адам мен технологияның өзара байланысы нәтижесінде шықты [1, 156б].

Өткен онжылдық ішінде цифрлық ресурстар мен құрылғылардың мөлшерінің қарқынды өсуі іс жүзінде жаңа заман көрінісін қалыптастырды – цифрлық құрылғылар, ресурстар мен қызмет көрсетулер заманы бір жақтан, ал екінші жағынан – жаһандық ақпараттық медиалық ортаны күшейту. Сонымен бірге ақпараттық қоғамда білімді трансляциялау, беру, жинау, құру және тарату жүйелерінің әсер етуі сияқты жаһандық медиа орталықтың да адамзатқа әсерінің өсуі байқалады.

Сонымен, ақпарат дегеніміз не? Ақпарат оны пакеттеу мен беру үшін қолданылатын пішініне, ортасына байланысты, сонымен қатар оның түсініктемесі берілетін білім саласына байланысты әр түрлі анықтамаларға ие болатын ресурсты білдіреді. Жалпы «ақпарат» сөзінің синоним терминдеріне келер болсақ:

- «жасырын» білім;
- адамзат тәжірибесінің «пакеті»;
- есепсіз көп мәліметтерді бере алатын дереккөз;
- әр түрлі пішіні бар, пакеттеу әдістеріне, беру ортасына және жеткізу әдістеріне ие ресурс;
- адамдар: отбасы, достар, педагогтар, бірге білім алушылар;
- институттар, мысалы, мемлекеттік денсаулық сақтаудың арнайыландырылған мекемелері немесе әлеуметтік мекемелер. Сонымен қатар:

- Ақпарат — бұл қоршаған ортаның объектілері және құбылыстары, олардың параметрлері, қасиеттері мен күйлері туралы, олардағы анықталмағандық дәрежесін, білімнің толық еместігін кемітетін мәліметтер (Н.В. Макарова);
- Ақпарат — бұл энтропияны жоққа шығару (Леон Бриллюэн);
- Ақпарат — бұл құрылым күрделілігінің өлшемі (Моль);
- Ақпарат — бұл әртүрліліктің бейнеленуі (Урсул);

Ақпарат әлемдік экономика үшін ерекше маңызды дереккөзге, білім беру мен ғылыми-техникалық прогрестің негізгі құраушысына айналды. Ақпарат бұқараның барлық топтары алдына: білім алушылардың, жұмысшылардың және басқа да кез келген азаматтардың алдына көптеген мәселелерді қояды. Қазіргі заманғы ақпараттық шамадан тыс жүктеулер ақпараттың сенімділігіне көз жеткізу үшін адамдарды ақпаратты тексеру мен бағалауға мәжбүрлейді. Дегенмен, ақпарат адамдарды өздігінен сауатты қылмайды. Қорытындылай келе, күмәнсіз, ақпарат:

- шығармашылық пен жаңашылдықтың маңызды элементі;
- білім беру мен ой әрекетінің негізгі ресурсы;
- білімді азаматтарды қалыптастырудың түйінді ресурсы;
- азаматтарға ғылыми қызметінде, денсаулық саласында, жұмыста ең жоғары нәтижелерге қол жеткізе алатын фактор;
- әлеуметтік-экономикалық дамудың маңызды ресурсы болып табылады [2, 79-80б].

Сауаттылық дегеніміз не? Әр түрлі мәдени мәнмәтіндер тарихы аясында «сауаттылық» термині әр түрлі мәндерге ие болды. Дәстүрлі түсінік бойынша ол оқи білу, жаза білу және санай білуді

білдіреді. Қазіргі жағдайларда сауаттылық, білім алу, сонымен қатар күзiретiлiктiң (бiлiмнiң, икемдiлiктiң және әлеуметтiк тәжiрибенiң) жаңа түрлерiне ие болу ақпараттар мен бiлiмге негiзделген қоғам өмiрiне белсендi және табысты араласу үшiн жылдар бойы мiндеттi шартқа айналды.

ЮНЕСКО алғашқы құрылған күнiнен бастап сауаттылық идеясын бiлiм беру мен оқудың ажырамас бөлiгi ретiнде дамытып келедi. 1958 жылы ЮНЕСКО адамның күнделiктi әрекетiне қажеттi қарапайым қысқаша хабарламаларды түсiну үшiн оқу мен жазу сияқты сауаттылықтың да негiзгi деңгейiн анықтады. 1990 жылдары адамның тiршiлiк әрекетi мен оның өзiндiк, әлеуметтiк дамуы үшiн қажеттi оқу, жазу және есептеу қабiлетiн жүзеге асырудан тұратын сауаттылықтың кеңейтiлген ұғымы ұсынылған болатын. 2004 жылы анықтама қайтадан қарастырылып, сауаттылық келесiдей анықталды: «теңестiру, ұғыну, түсiндiрiп беру, ақпаратты құру, байланысқа түсу, есептеулер жүргiзу және әр түрлi мәнмәтiндерге қатысты баспа және қолжазба материалдарын қолдану. Сауаттылық жеке адамдардың мақсаттарына қол жеткiзуде, бiлiм алу және мүмкiндiктi арттыру үшiн, сонымен қатар желiлiк бiрлестiк пен жалпы қоғамның өмiрiне толығымен араласу үшiн бiлiм берудiң үздiксiздiгiн ұсынады». Сауаттылық ЮНЕСКО-ның «Бәрiне арналған бiлiм» бағдарламасының негiзгi мақсаттарының бiрi болып. Технологияның дамуы, ақпарат мөлшерiнiң өсуi және оның формалары мен тасымалдаушыларын әртараптандыру жағдайларында «сауаттылық» терминi «жаңа сауаттылыққа» айналады, осылайша жаңа формалар мен кеңейтiлген метафоралық мәнге ие болады, сонымен қатар «функционалдық сауаттылық», «сыни (критикалық)» және «шешендiк» сауаттылық ұғымдарымен арақатынаста болатын ақпаратты алу, қабылдау, өндiру және беру үшiн негiзгi икемдiлiктерге қол жеткiзумен байланысты ұғымдарды жинай бастайды. Анықтамаға сәйкес ЮНЕСКО (1978) былай дейдi: «егер адам әрекет етудiң кез келген түрiн бiлсе, оның iшiнде сауаттылық адамның тобы немесе бiрлестiгiнiң тиiмдi қызмет көрсетуi үшiн қажеттi болса және оған өзiндiк даму мен бiрлестiгiнiң дамуы үшiн оқу, жазу немесе санауды пайдалануға мүмкiндiк берсе, онда адам функционалды сауатты болып табылады». Бiлiм мен ақпаратқа қол жеткiзудi АТ (ақпараттық технологияны) қолдана отырып жүзеге асыратын икемдiлiкке сәйкес «технологиялық», «компьютерлiк», «ақпараттық», «медиялық», «аудиовизуалдық» сауаттылық ұғымдары пайдаланылады. Нақты салаларда бiлiмге қол жеткiзу икемдiлiгiн белгiлеу үшiн қаржылық, статистикалық, ғылыми, құқықтық, саяси, экономикалық, географиялық және экологиялық сауаттылық, денсаулық сақтау саласындағы сауаттылық, өнер саласындағы сауаттылық және т.б. ұғымдар пайда бола бастады [3, 13-176].

Сауаттылықтың негiзгi анықтамасы: «бiлiмдiлiк күйi». Педагогтар тiлiнде «негiзгi сауаттылық» деп классикалық немесе дәстүрлi сауаттылық түсiндiрiледi, ол дегенiмiз – оқуға, жазуға, арифметикалық есептеулер мен операцияларға оқытылғандық. Түгелдей дерлiк, барлық қоғамдық формацияларда сауаттылыққа бастауыш және орташа бiлiм беру орталарында, бiрiншi кезекте мемлекеттiк және жеке меншiк мектептерде қол жеткiзiледi, бiрақ негiзгi сауаттылыққа үйде немесе қоғамдық орталықтарда қол жеткiзуге болады.

Сонымен бiрге, ақпараттық қоғамда функционалдық сауаттылықтың тағы бiр құрамдас терминi – ақпараттық сауаттылықпен де байланысы бар. Қазiргi кезде ақпараттық ортада адамның табысты және комфортты өмiр сүруiн қамтамасыз ететiн мәндi шарттардың бiрi болып ақпараттық сауаттылық жатады.

Осы тұста цифрлық сауаттылық ұғымына мынандай анықтама бердiк: цифрлық сауаттылық – ақпараттық технологияларды тиiмдi әрi мәндi пайдалану арқылы туындайтын сауаттылықтың басты құрамдас бөлiгi.

Ақпараттық сауаттылық – мәселелердi талдау және шешiмдер қабылдау үшiн қолданылатын ақпаратты алу, ұғыну, бағалау, бейiмдеу, түрлендiру, сақтау және ұсыну үшiн қажеттi қызметтердiң жиынтығы. Ақпараттық сауатты адамдар келесi негiзгi дағдыларға ие: критикалық ойлау, ақпаратты талдай бiлу және оны өз ойын бiлдiру мақсатында қолдану, тәуелсiз оқуға қабiлеттiлiк, ақпаратты құру, ақпараттандырылған азамат және кәсiпкөi (профессионал) болуға дайындық, қоғам өмiрiне араласу. Ақпараттық сауаттылық келесi дағдылардан тұрады:

- Ақпараттық қажеттiлiктердi анықтау/ұғыну: Мен ненi тапқым келедi? Мен қандай мәселенi шешуге тырысудамын?
- Ақпарат дереккөздерiн анықтау: Ненi пайдалану керек: Ғаламтор, кiтаптар немесе телевизия?
- Ақпараттың орналасқан жерiн анықтау немесе оны iздеу: Ақпаратты қай жерден iздеуге болады? Кiмнен көмек сұрау керек?
- Ақпаратты талдау және сапасын бағалау: Берiлген ақпарат қаншалықты сенiмдi екенiн қалай бiлуге болады?

- Ақпаратты ұйымдастыру, сақтау немесе архивтеу: Көптеген дереккөздерден алынған ақпаратты қалай тиімді ұйымдастыруға болады?
- Этикалық нормаларға сәйкес ақпаратты тиімді және нәтижелі пайдалану: Ақпаратты құрастырушылардың авторлық құқығын бұзбау мақсатында қалай әрекет етсем болады?
- Жаңа мағлұматтарды құру және алмасу: Менің ақпаратымды қалай ұсынуға болады?

Сауаттылықтың әрбір формасына енген ұғымдар мен дағдылар жиынтығын түсіндіру техникалық аспектілерге немесе когнитивті, психологиялық және әлеуметтік аспектілерге екпін қойылуына байланысты (қоршаған ортаны тану үшін техникалық дағдыларды қолдануды критикалық қабылдау қажеттілігі туралы идея – IFLA). Ақпараттық сауаттылықтың жиі дәйектелетін анықтамасы 1989 ж. Американың кітапханалық ассоциациясымен (ALA) ұсынылған түсінік болып табылады: «Ақпараттық сауаттылық – адамның өзіне қай кезде ақпарат керектігін түсіну, оны таба білу, бағалау және сол ақпаратты тиімді қолдану қабілеттілігі» (Президент комитетінің ақпараттық сауаттылық бойынша қорытынды есебі. Американың кітапханалық ассоциациясы, Чикаго, 1989). Ақпараттық сауаттылық үшін алынған ақпаратты критикалық ойластыру дағдыларын қолдана отырып, белгілі бір ақпараттық қажеттіліктерді қанағаттандыру мақсатында, алынған мәліметті критикалық қабылдау дағдыларын қолдана отырып, әр түрлі дереккөздерді пайдалану маңызды рөлді атқарады.

Ал О.Громованың пайымдауынша: ақпараттық сауаттылық – бұл ақпараттық қажеттілікті тұжырымдай білу, ақпаратты сұрау, іздеу, сұрыптау, бағалау және қандай күйде болса да өңдеу [4, 45б].

«Цифрлық сауаттылық» ұғымы ақпараттық қызмет аспабы ретінде икемділік шегінен тек қана компьютерді пайдалану үшін шықты, осылайша технологиялық сауаттылыққа: компьютерлік және АКТ сауаттылыққа қатысты ұғымдар тізбегін қарастыра бастады. Цифрлық сауаттылық дамудың катализаторы қызметін атқарады, себебі ақпараттық қоғам азаматының, электрондық қызметті тұтынушының өз бетімен білім алуына және басқа да өмірлік маңызы бар дағдыларға қол жеткізуіне септігін тигізеді.

Цифрлық сауаттылық – дағдылардың маңызды топтарын біріктіретін шекті ұғым: компьютерлік сауаттылық компьютер саласындағы қолданушылық, арнайы, техникалық дағдылардан тұрады; АКТ сауаттылығы коммуникациялық құрауышты компьютермен қуатталатын және Ғаламтор арқылы таратылатын қызметтер мен мәдени ұсыныстарды пайдалану үшін арналған қолданушы дағдыларының жиынтығы ретінде құрайды; сонымен қатар келесі білімдерге: цифрлық ақпаратты тиімді түрде табу, алу, тандау, өңдеу, жіберу, құру және қолдану қабілеттеріне негізделген қоғамның басты аспектілеріне шоғырланған ақпараттық құрауыштан тұрады.

Бүгінгі таңда Қазақстанда білім берудің деңгейі мен сапасына жаңа талаптар қойылып отыр. Қазақстан Республикасында соңғы жылдары білім беру саласындағы жүргізіліп жатқан реформалар еліміздегі білім беру сапасының әлемдік деңгейге сәйкес келуін қамтамасыз ету, сол арқылы әлемдік сұранысқа жауап бере алатын мамандарды даярлау және бәсекеге қабілетті білім беру болып табылады. Еліміздің басшысы Н.Ә.Назарбаев қазақстандық мұғалімдердің кәсіби даму саласындағы жаңа көзқарасы олардың педагогикалық өміріндегі қосымша оң өзгерістер енгізуге мүмкіндік беруде. Сапалы білім беру – оқыту мен тәрбиелеудің үздіксіз үдерісі. Қазіргі кезде білім берудегі мақсат жан-жақты білімді, өмір сүруге бейім өзіндік ой-талғамы бар, адамгершілігі жоғары, қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру. Бұрын оқытуда оқушылар тек қана тыңдаушы, орындаушы болып келсе, ал қазіргі оқушы өздігінен білім іздейтін жеке тұлға екендігіне ерекше мән беруіміз керек. Бүгінгі білім беруде оқушыны білімділік, іскерлік, шығармашылық әдістерге баулудың жолдарын іздестіре отырып, мұғалім-шәкірт арасында рухани және сезім бірлестігін айқындайды. Қазіргі кезде оған жететін жаңа педагогикалық технологиялар да баршылық екені сөзсіз.

Әдебиеттер:

1. А.Аменов «Ақпараттық сауаттылық – бүгінгі заман талабы», НиРса 2009ж.
2. Тимофеева Н.М. Сандық сауаттылық өмірлік дағдылардың компоненті ретінде. Журнал "Психология, Әлеуметтану және педагогика" № 7 (46) июля 2015 | Рубрики: Педагогика 2. "Ресей Федерациясының сандық экономикасы"бағдарламасы. Электронды ресурс.
3. Сандық болашақ. Медиа - және ақпараттық сауаттылық дағдыларының каталогы. - Мәскеу, аймақаралық кітапханалық ынтымақтастық орталығы (МЦБС), 2013. – 68 с.
4. О.Громова, И.В.Дидрих, О.Г.Иванова, М.А.Ивановский «Ақпараттық технологиялар» РУДН 2013г.